

Ha kellően ellenőrzött és reális adatokat tartalmazó utókalkuláció áll rendelkezésünkre, akkor többéves adatgyűjtés után sor kerülhetne az előkalkuláció alapjainak a lefektetésére is. És ha ezt el akarjuk érni, akkor a legközelebbi feladatainkat a következőkben foglalhatjuk össze:

A kis- és közép-berendezések utókalkulációját egy-egy területi egységre csoportosítva kellene vezetni.

Gondoskodni kell az egyszer már elszámolt, de több munkahelyet kiszolgáló anyag- és szerzőmértékek arányos felosztásáról az érintett munkahelyek között. Egyszerűsíteni kell a szállítási költségek munkahelyekre való felosztását.

Rendszeressé kell tenni az utókalkulációk elemzését.

Személyszerint az üzemvezetőket, főfűrómestereket, esetleg az utókalkulációs vezetőket anyagilag érdekeltté kell tenni az utókalkulációs adatok helyességéért.

Többéves rendszeres adatgyűjtéssel elő kell készíteni a normatív kalkulációt, hogy sor kerülhessen az utókalkuláció teljesértékű, azaz az előkalkulált adatokkal történő összehasonlítására is.

Az itt kiragadott néhány probléma rendezése után az itt nem tárgyalt, de bizonyára nem kevés számú módszerbeli és technikai kérdés rendezésére van szükség ahhoz, hogy operatív számvitelünk ezen ága valóban hozzájáruljon a műszaki és gazdasági vezetés színvonalának emeléséhez.

AZ ORSZÁGOS ÁSVÁNYVAGYON MÉRLEG KÉSZÍTÉSÉNEK KÉRDÉSEI

Írta: dr. Mészáros Mihály

Megkezdődött minden év első felének egyik legnagyobb munkája, az évi ásványvagyon változásokról készülő mérleg összeállítása. Ez a munka az ország szinte valamennyi ipari kutatásokat végző geológusa bevonásával készül.

Az éves mérleg a kutató vállalatok munkájának összefoglalója. Megmutatja, hogy a tárgyi időszakban milyen munkát végeztek, mennyire tudták az ásványi nyersanyag készleteket növelni, vagy ismeretességi fokukat emelni.

A bányaföldtani szolgálatok szempontjából ugyancsak mérce, amely annak lemérésére szolgál, hogy a már felkutatott készleteket milyen mértékben használták fel, milyen hatásfokkal tudták a népgazdaság szolgálatába állítani. Jól sáfároltak-e a rájuk bízott nemzeti kincssel, az ásványi nyersanyagokkal.

Nem lesz érdektelen tehát, ha végigtekintünk az eddigi mérlegmunkákon és különösen az 1963. I. 1-i állapotú mérleg tapasztalatait elemezve és felhasználva, az 1964. évit még jobba tesszük.

Változások a mérleg tematikájában

Az 1954. évi ásványi nyersanyag mérlegutasítás kiadása óta kisebb-nagyobb változások voltak a mérlegben. Bővültek a szempontok. Legutoljára 1960-ban jött ki módosított mérlegutasítás, mely a készletek új csoportosítását (működő-, épülő bányák, bányaterületek, részletesen megkutatott tartalék területek, részletes kutatás alatti területek, előzetes és felderítő kutatás alatti területeket) írja elő.

Az új utasítás részletesen szabályozza a termelési veszteség kimutatását. A termelési veszteségeket fajták szerint csoportosítva kell elemezni. Így a fejtési mód sajátosságaiból, szabálytalan művelés miatt, földtani és hidrogeológiai, valamint gazdasági okokból származó fejtési veszteségeket kell kimutatni illetve elemezni.

Új, az előző mérlegekhez képest a minőségi táblázat, mely szerint a gazdaságossági szempontok szerinti felosztásban, vagyis műrevaló, pil-

lérral leköötött, nem műrevaló és tartalék készletek csoportjainak minőségét, illetve átlagminőségét kell részletesen kimutatni. Az átlagminőségen kívül a hasznos alkotó mennyiségének megadására is szükség van. A szilárd halmazállapotú ásványi nyersanyagoknál az éghető részek mennyiségét millió kalóriában a nem éghető alkotókat pedig tonnában. Ez azt jelenti, hogy köszeneknél általában millió kalóriát, hamut, illót tüntetnek fel. Ércek-nél a súlyozott átlaggal számolt fémtartalmat, nem érces ásványi nyersanyagoknál pedig az egyéb hasznos alkotók mennyiségét.

Az 1963. I. 1-i helyzet szerinti mérleg a NIM kérésére néhány új szemponttal bővült.

Külön soron mutatja ki a külfejtésre alkalmas készletek mennyiségét. Erre azért volt szükség, mert különösen energiahordozók tekintetében a külfejtéses termelés igen előnyösnek mutatkozik. A tervezés és termelés szempontjából igen fontos annak az ismerete, hogy milyen mennyiségű külfejtésre alkalmas szénkészlettel rendelkezik az ország. Az eddigi mérlegekből is ki lehetett ugyan ezt gyűjteni, de most éppen annak érdekében, hogy egyrészt ezt a gyűjtő munkát megtakarítsák, másrészt mégjobban felhívják a külfejtéses területek fontosságára a figyelmet, a külfejtéses készleteket az alap-mérlegek és az országos mérleg is külön kimutatja.

A külfejtéses készletek külön soron való kimutatása azt is elérte, hogy ezt a kérdést az illetékes kutatási és termelési szervek behatóbban megvizsgálhatják, ezáltal helyesebb, jobb képet kaphatunk az ország külfejtéses szánvagyományáról.

A reménybeli készleteket is meghatározták az 1963. I. 1-i állapotú mérlegmunkák során. Előljáróban ki kell hangsúlyozni a reménybeli készleteknek a kategorizált készletektől való szigorú elkülönítésének szükségességét. A reménybeli készletek csak a kutatásra váró területek kijelölésére, rangsorolására szolgálnak és nem kutatólétesítményekkel bizonyított kategorizált készletek.

A reménybeli szénkészleteket még 1959-ben

állapították meg, bár az érckészletek és más nyersanyagok reménybeli készleteinek meghatározása az elmúlt év folyamán is folyt. Ezeknek a készleteknek a mennyisége, illetve helyessége is évről-évre a kutatások előrehaladásával párhuzamosan változik. Szükség volt tehát a reménybeli készletek újból való felmérésére. Ezzel a kérdéssel különben az Országos Földtani Főigazgatóság a jövőben külön fog foglalkozni és a reménybeli készletek megállapítását rendszeressé kívánja tenni.

Az évi mérleg újabb nyersanyaggal bővült, mert az Építésügyi Minisztérium illetékes szervei az ország számbajöhető fontosabb kavics előfordulásainak készleteit is felmérték.

Talán kis jelentőségűnek tűnik a kavics mérleg megemlítése. Ha azonban meggondoljuk, hogy az országban folyó nagyarányú építkezések beton-kaviccslal való ellátása tekintélyes kavics termelést igényel és az sok esetben nehézségekbe ütközik, világossá válik, hogy a helyes gazdálkodás érdekében a kavicskészletek megállapítása és a változások rögzítése népgazdasági szempontból igen jelentős és elengedhetetlen.

A mérlegmunkák minősége

Ha visszatekintünk az eddigi mérlegmunkákra, azt tapasztaljuk, hogy egy állandóan felfelé haladó görbével lehet jellemezni a mérlegek minőségét.

Az első mérleg óta nagy fejlődés mutatkozik. Nemcsak a technikai részt illetően minden évben jobb és jobb a mérleg, hanem a készletekkel való foglalkozás, mint mondani szokás, a hozzáállás tekintetében is nagyarányú fejlődés van. Ez sok mindenben megnyilvánul. Így pl. Dorogon a Kerületi Bányaműszaki Felügyelőséggel együtt szinte minden tonna szenet figyelemmel kísérnek. Az I. aknában pl. 6000 t-s készletet sem engedtek visszahagyni és kötelezték az üzemet ennek lefejtésére. Vagy Ózdon a helyes termelési veszteség megállapítására a főtében visszamaradó szelvet vastagságát állandóan ellenőrzik s 50 m-enként főtéfúrásokat végeznek.

De ezen a két kiragadott eseten túlmenően is lehetne példákat felhozni arra hogy egyre inkább nagyobb és nagyobb felelősséget éreznek az illetékes szervek a rájuk bízott készletek iránt és igyekeznek azt a legkisebb veszteséggel, a legnagyobb kihozatallal letermelni.

Ezt a célt szolgálja a megfelelő nyilvántartás is. A jó készletnyilvántartás nemcsak a földtani szolgálat munkáját könnyíti meg, hanem a termelés tervezése és a lebonyolítása részére is nélkülözhetetlen adatokat szolgáltat.

A Pécsi Szénbányászati Trösztnél kifejlesztett kartoték rendszer alapján bármely időpontban összeállítható a Tröszt nyersanyag mérlege. A tömbök kartonjait rendszeresen vezeték és kiegészítik. Ennek volt köszönhető, hogy a Pécsi Szénbányászati Tröszt mérlege rekord-idő alatt, már január hó végére elkészült. Hasonló kartoték rendszert vezettek be a Dorogi Szénbányászati Trösztnél is. Ajánlhatjuk, hogy a többi területeken is ezek valamelyikét, vagy hasonló rendszert alkalmazzanak és az éves mérleg sokkal gyorsabban fog elkészülni.

A tapasztalat az — s ennek nyomatékos figyelembevételét ajánljuk — hogy azok a mérlegek készülnek el a legnagyobb erőfeszítéssel, és sikerülnek a legkevésbé, amelyeket kampányszerűen, az év végén, vagy az ún. mérlegidőszakban, rohammunkával készítenek.

Nem egy mérlegkészítő szerv van az országban, melynek geológus szolgálata a mérlegmunkát és azt az időszakot, amikor a mérleg összeállítására kerül sor, az egész évi munka eredményeinek egyszeri felmérési időszakának tekinti.

Helyes volna, ha a kutató vállalatok havonta, vagy negyedévenként, a kutatások okozta készletváltozásokat pontosan megállapítanák és az alap- táblázatokon rögzítenék.

De ugyanígy, a bányászati szerveknél működő földtani szolgálatok geológusainak is, folyamatosan kellene rögzíteni a készletekben bekövetkezett változásokat.

A jelenlegi gyakorlat szerint, sokan az év végén állnak neki az éves kutatási és termelési földtani munkák eredményeinek összeállításához, amikor a rész vizsgálati eredmények emlékezete már megfakult, vagy amikor az esetleg felvetődő problémák nem ellenőrizhetők, nem feleleveníthetők, mert a szóbanforgó fúrólukát befejezték, a vágatot beomlasztották.

Általánossá kellene tenni azt, hogy a készletváltozásokat negyedévenként, vagy ha úgy adódik, egy-egy területi egység kutatásának befejezése alkalmával, vagy letermelése után zárják le és rögzítsék.

Mint már utaltunk rá, az 1962. év változásairól készült mérlegek általában jók, megfelelőek. Ki lehet emelni azokat a mérlegeket, amelyeket a bizottság dicsérettel fogadott el. Így a köszén készletmérlegek közül a Dorogi, Oroszlányi, Tatabányai, Pécsi, Komlói medence mérlegét, továbbá a Borsodi, Ózdi területek mérlegeit.

Másik fontos energiahordozónk, a kőolaj mérlegét ugyancsak dicsérettel fogadta el az Országos Ásványvagyon Bizottság illetékes szakbizottsága.

Az érces mérlegek közül a Gyöngyösorszi, Recski bányák és az Ércfeltároló Vállalat mérlegét kell megemlíteni, melyeket dicsérettel vett tudomásul az Érckészlet Szakbizottság.

A bauxit mérleg, mint minden évben, igen jó összeállításban különösebb hiba, változtatás nélkül került elfogadásra.

A nem érces ásványi nyersanyagok sorából a Dunántúli Ásványbánya Vállalat és a Hegyaljai Ásványbánya Vállalat által összeállított mérlegeket kell, mint dicséretre méltókat, kiemelni.

Az építő és útépitő nyersanyagok mérlegei általában megfelelő módon készültek. A legmegbízhatóbb a Kő- és Kavicsipar mérlege.

Hibák, hiányosságok

Az előbbieken jobbra a dicséret hangján emlékeztünk meg az 1963. I. 1-i mérlegmunkáról. Annak érdekében azonban, hogy az említett eddigi fejlődés ütemét törés ne érje és még tovább fokozzuk az éves készletmérlegek helyességét, megbízhatóságát, az alábbiakban foglaljuk össze azokat az általános hibákat, hiányosságokat, melyek a mérlegek felülvizsgálata, tárgyalása során megmutakoztak.

Néhány általános megjegyzésünk a következő:

Szöveges magyarázat és kiértékelés

Az egyes szervek által benyújtott mérlegek indoklása sok esetben nem kielégítő. Meg kell azonban említeni, hogy igen jó és részletes indoklást adott a változásokról a Dorogi, Tatabányai, Komló, Ózdi medencék, a bauxit előfordulások mérlegeit összeállító földtani szolgálat.

Nem hosszú oldalakon keresztül kell magyarázni a készletváltozásokat, hanem arra kell törekedni, hogy a magyarázat röviden, adatokkal alátámasztva ismertesse a táblázatokban számszerűen szereplő változások okait. Van olyan mérleg, amelyben az indoklás csak annyiból áll, hogy a bányászati kutatások, vagy átminősítések következtében hány tonnával nőtt vagy csökkent a készlet. Nem kellő magyarázat ez, mert a készlet bányászati, mélyfúrás, vagy átszámítási okokból történő csökkenése vagy növekedése a táblázatokból is látható. Sőt, nemcsak a csökkenés vagy növekedés ténye, hanem még a mértéke is megállapítható a számadatok alapján.

Arra van inkább szükség, hogy a készletváltozások tényleges okait közöljék a szöveges indoklásban, megadva a megváltozott paramétereket és a változás mértékét is. Hogyha a bányászati kutatások valamilyen területen a telepék vastagságát vékonyabbnak vagy vastagabbnak találták, akkor a szöveges indoklásban pontosan közölni kell a következőket: A bányának mely területén, az eredetileg figyelembe vett vastagságot, a vágatok hogyan módosították és az milyen mértékű változást jelent. Az új vastagság következtében az ezekre a vágatokra támaszkodó tömbök átlagvastagsága milyen mértékben növekedett vagy csökkent.

De ugyanígy, ha kiékelést tapasztalnak a kutatások során, s a számításba vett terület csökken, akkor is meg kell adni, mekkora volt az eredeti terület, mekkora volt a csökkenés mértéke, s milyen területtel számoltak, amikor az új készleteket beállították.

A térfogatsúly, vagy egyéb más paraméter megállapítását is, a vastagságra elmondottakat értelemszerűen alkalmazva magyarázni kell.

Igen fontos a pontos magyarázat, mert a készletváltozásokat egyébként nem lehet követni. Fontos egyrészt az adott tárgyidőszaki mérleg változásainak magyarázata szempontjából, de fontos a későbbi, esetleg 10—20 éves távlat szempontjából is. Egy-egy szint, vagy bányarész, vagy az egész bánya bezárása alkalmával a készletekkel el kell számolni. A változások ismerete nélkül a készletelszámolás nem lesz keresztülvihető.

A hiányos szöveges magyarázat félreértésekre, utólagos többletmunkára, magyarázkodásokra adhat okot. Ugyanazon a rovaton készletnövekedés és csökkenés is bekövetkezhet. A kettő kiegyenlítheti egymást, vagy más olyan változást okozhat, amely magyarázat nélkül nem értelmezhető.

Jellemző volt erre a borsodi medencebeli Szeles akna esete. A borsodi medencében a termelés racionalizálása érdekében nagy területátcsoportosítások folytak. A mérlegkészítők a terület átcsoportosításokat igen körültekintően és helyesen oldották meg. Szeles aknán azonban jelentkezett készletváltozás, de ezzel egyidőben a készletek felül-

vizsgálata következtében leírást és átkategorizálást is végeztek.

A változások természetéből kifolyólag mindez az átszámítási rovaton következett be. A táblázat számadataiból ezt a nagyarányú készletmozgást magyarázat nélkül nem lehetett követni. Úgy tűnt, hogy a Szeles aknához átcsatolt más területek készletei nem teljes egészükben kerültek nyilvántartásba. Az átcsatolás következtében elvesztek.

A borsodi, kiragadott példa, de hasonlókat fel lehetne hozni más szervek mérlegeiből is. Így pl. az egyébként igen jó pécsi mérleg szöveges indoklása is több-kevesebb kiegészítésre szorult.

Másik említésre méltó hiányossága a mérlegeknek, hogy a készletek medence szintű kiértékelését elhagyják. Igen fontos feladat a készletek mennyiségi változásainak összesítő értékelése. A megkutatottság változása, különösen a bányaterületek vonatkozásában nem elhanyagolható vizsgálati szempont. A készletek gazdaságosság szerinti csoportosítása ugyancsak kiértékelésre váró fontos téma, hasonlóképpen a terület bányákkal való leköltöttsége és az ellátottság kérdése is. Ezeket helyes az előző évről vagy nagyobb időszakhoz viszonyítva vizsgálni és értékelni. Meg kell azonban említeni a pécsi és nógrádi medencék mérlegeit, a bauxit készletek mérlegét, amelyekben mintaszerűen elvégzik a készletek medence szintű kiértékelését.

Következő igen fontos kérdés, hogy a szöveg és a táblázatok összhangban legyenek. Megesett pl. a mátravidéki területen, Petőfi altárón, hogy a szövegben szereplő indoklás nem egyezett a táblázatban feltüntetett adatokkal. De hasonló hibát találtunk a Középdunántúli Szérbányászati Tröszt és a Rudabányai Ércbánya mérlegében is.

A készletváltozások ismertetését területenként és azon belül változásonként helyesebb elkészíteni, mert így sokkal áttekinthetőbb a készletek mozgása, változása, könnyebben kezelhető a mérleg. Legutóbb a rudabányai mérlegismertetés készült úgy, hogy a készletek mozgásait, változásait változásfajtként magyarázták. A területenkénti, illetve bányarészenkénti készletváltozások igen nehezen voltak e miatt követhetők.

Alapdokumentációk

A mérlegek alapdokumentációinak ellenőrzése nem a mérlegidőszak feladata. Mégis néhány szempont, hiányosságra szeretnénk felhívni a figyelmet.

Borsodban a területátcsoportosítások során rendezték a mérlegek alapdokumentációit. A szabadterületekre vonatkozó, régóta fennálló dokumentációs hiányosság így megszűnt. Ezzel szemben, a tapasztalatok szerint, a Dunántúli Földtani Kutató-fúró Vállalat várpalotai és középdunántúli medencékre vonatkozó dokumentációi nem megfelelőek. Az előző évi mérlegek alapdokumentumai nincsenek meg a vállalat központjában. Ezt a hiányt a legsürgősebben pótolni kell.

Az alapdokumentációk számításai általában megfelelőek. A szűrőpróbaszerű ellenőrzés során, csak itt-ott tapasztaltunk hiányosságot, pl. az Urkúti Mangánércbánya mérlegében az alapdokumentációban szereplő adatok és számítások nem voltak hibátlanok.

A készletszámítások alapadatai

A készletszámítási alapadatok közül a terület és vastagság megállapítás általában előírászerű. Sokkal több baj és hiányosság mutatkozik a térfogatsúlyok tekintetében. Az a tapasztalat, hogy a térfogatsúlyok megállapítására a legkülönbébb módszereket használják. Ezek közül vannak olyanok, amelyek elvileg és gyakorlatilag megfelelőek, de vannak olyanok is, melyek nem az előírászerű térfogatsúlyt eredményezik.

Általános hiba az, hogy a bauxit kivételével a térfogatsúly meghatározására általában sehol sem végeznek nagyminta, vagy fejtmenyminta vizsgálatot. A pécsi medencében pl. a hamutartalom alapján állapítják meg a térfogatsúly értékét. Ez elvileg és gyakorlatilag elfogadható módszer. Szükség volna azonban arra, hogy nagyminta kísérletekkel is megvizsgálják e módszer, illetve az ezzel a módszerrel nyert eredmények helyességét. Hidason pl. piknométeres módszerrel állapítják meg a fajsúlyt és nem a térfogatsúlyt. A toronyi lignit területen pedig az elvileg nem megfelelő mintavételi hely kiválasztása miatt nem kaptak az egész területre jellemző és alkalmazható térfogatsúly értéket. Helyesebb lett volna, ha nem a toronyi táróban a talajvíz feletti részből emeltek volna ki mintát a térfogatsúly vizsgálatokhoz, hanem a területen lemélyült igen sok fúrás mintaanyagából választottak volna. Ezáltal az egész területről, a különböző telepekből vet minták helyesebb átlagot adtak volna, mint az egyhelyről vett, és nem az egész területre jellemző egy pár vizsgálati minta.

Általában nem szívesen végeznek térfogatsúly vizsgálatokat, holott igen egyszerű, külön felkészülést nem igénylő eljárás. Szinte a terepen, vagy kisebb laboratóriumban is sorozatban készíthető. Mérleg, mérőhenger, parafin segítségével kielégítő pontossággal meg lehet határozni valamely minta térfogatsúlyát.

A térfogatsúly kisminta vizsgálatoknál talán még jobban idegenkednek a fejtmeny vagy nagyminta vizsgálatoktól. Különösen nagy problémát okoz a fejtmenyminta térfogatának meghatározása.

Megoldható egyszerű mérés útján is, ha sikerül a kifejtett tömb oldalfalait megfelelően simává faragni. De megoldható úgy is, ahogy a bauxit bányászatban végzik a térfogat meghatározását. A kiemelt minta helyét vízzel, vagy valamilyen nagyobb sűrűségű folyadékkal, pl. olajjal töltik ki és ennek a térfogatából állapítják meg a kiemelt minta köbtartalmát. Ha nagyon repedezett a kőzet és a mérés eszközeül szolgáló folyadék elszívárogna, az üreget vékony műanyag fóliával borítják be. Nem zavarja a mérés pontosságát, viszont megakadályozza a folyadék elszívását.

A térfogatsúly igen fontos alap-paraméter, melynek meghatározása a készletek helyes felmérését nagymértékben befolyásolja. Egy-két tized százalékos eltérés már jelentős készletváltozást eredményezhet, ezért törekedni kell minél pontosabb meghatározására.

Ipari követelmények, kondíciók

A készletek egyik igen fontos alap-paramétere a minőség. Ezzel kapcsolatban néhány fontos kérdést kell felvetni. Nem annyira a minőség megha-

tározási metódussal kívánunk foglalkozni, hanem a különféle minőségi követelmények, más szóval kondíciók elfogadásával és alkalmazásával. Meg kívánjuk jegyezni, hogy kondíciókon nemcsak a minőséget, hanem a vastagságot, települési mélységet stb. is értjük, tehát mindazokat a követelményeket, amelyeket a készletekkel szemben támasztunk.

A kőszénbányászat területén a kondíciókat minisztériumi utasítás szabályozza. Az éves mérlegek összeállításakor azonban kitűn., hogy két tröszt, a Hidasi és a Borsodi az eddigi kondíciókat megváltoztatva vette számításba készleteit. A Hidasi Szénbánya V. a brikett gyártási követelményeknek megfelelően állapította meg a minőségi, vastagsági követelményeket, amely jóval eltér az eddig alkalmazottól és jelentékeny készletleirást vont maga után. Az Országos Ásványvagyon Bizottság úgy határozott, hogy ezeket a készletleirásokat nem engedélyezi, mert nem lehet a lignit készleteket más szempontok szerint felmérni Hidason, mint az ország egyéb lignit előfordulásain. De szükségesnek tartotta, hogy a Nehézipari Minisztérium, tekintettel a hidasi szénbánya céljára, jellegére, vizsgálja felül a bányára érvényes minőségi követelményeket, kondíciókat és véglegesen állapítsa azt meg.

A Borsodi Tröszt is maga állapította meg a medencére érvényes kondícióit, ezeket azonban a Nehézipari Minisztériummal kell felülvizsgáltatni és jóváhagyni.

Az ércbányászat vonalán néhány kondíciót felül kell vizsgálni. Így az úrkúti 1 m-nél kisebb vastagságú mangánércnek műrevaló, vagy nem műrevaló készletek közé sorolását, illetve tisztázni kell a tartalék készletek követelményeit.

A rudabányai műrevaló vasérc kondícióit már meghatározták. Azonban a számításba felveendő készletek alsó határ követelményei még nincsenek megállapítva. Bár az ércbányászat ígéretet tett, hogy a jövőben a kérdést igyekszik megoldani, a komplex mutató kidolgozása, mely a vas, mangán és egyéb alkotók figyelembevételével adná meg a minőségi követelményeket, igen nagy nehézségekbe ütközik.

Az ásványbányászat területén általánosságban szükség van a kondíciók részletes meghatározására. Kétség kívül nehéz feladat ez, mert egy-egy ásványi nyersanyag sokoldalú felhasználhatósága a legkülönbébb minőségi követelményeket kívánja meg. Meg kell tenni azonban az első lépéseket, hogy a legfontosabb és legnagyobb volumenű nyersanyagok készletei minőségi követelményeit a lehető legrövidebb időn belül határozzák meg.

Készletek leírása, törlése

A készletek leírását, törlését a Bányatörvény szabályozza. Ezzel kapcsolatban OFF utasítás is megjelent, mely a készletek leírásának, törlésének végrehajtása ügymenetében intézkedik. Az előírásokat általában betartják, bár van néhány szerv, amelyik a szükséges engedélyeket nem szerezte meg. Így a pilisi István aknával kapcsolatban, vagy az ecsédi külfejtésen, a Várpalotai Trösztnél, Borsodban fordult elő olyan eset, hogy a leírást a főhatóság, illetve az Országos Földtani Főigazgatóság engedélye nélkül eszközölték. Természetesen

ezeknek a készleteknek a leírásához az Országos Ásványvagyon Bizottság nem járulhat hozzá.

A készletek leírásával kapcsolatban felmerült a kérdés, hogy a mérlegben az engedélyezett leírásokat hol kell elvégezni. Két rovat kínálkozik erre. Egyrészt a termelési veszteségek rovatán lehetséges ezeket a készleteket szerepeltetni, másrészt az átszámításoknál. Tulajdonképpen egyenként kell eldönteni, hogy ténylegesen termelési veszteség jellegű volt-e a készlet, amelyet visszahagytak és leírtak, vagy pedig nem. Az az álláspont látszik mégis elfogadhatónak, mely szerint helyesebb, ha a visszahagyott készletek leírását az átszámítási rovaton tüntetik fel, mert akkor tételesen is megkülönböztethető és így részletesen indokolni kell. Ha a termelési veszteségek között szerepeltetnék, akkor a különösen nagy mennyiséget termelő, és nagy fejtési veszteséggel működő bányák esetében a készletleírások el-tűnnének.

Megszűnő bányák készletei

A készletek kimerülése miatt megszűnő bánya bezárását a Bányatörvény értelmében csak az Országos Földtani Főigazgatóság szakvéleménye alapján lehetséges elrendelni. A Nógrádi Szénbányászati Trösztnél fordult elő, hogy szakvélemény megszerzése nélkül két bányát is bezártak. A jövőben szigorúan ragaszkodni kell a Bányatörvény előírásaihoz, valamint az ezzel kapcsolatban kiadott OFF, illetve NIM utasításhoz.

Készletkategorizálás

A készletmérlegek ellenőrzése során, mint ahogy később a tárgyalások alkalmával visszhangja is volt, kitűnt, hogy szinte valamennyi nyersanyagnál, különösen a magas kategóriájú készletek „túl” vannak kategorizálva. Erre mutatnak azok a nagy készletmozgások a magas kategóriájú készletekben, amelyek nem egy területen tapasztalhatók. Ezek a készletmozgások, melyek egyrészt különböző paraméter változások, másrészt egyszerűen nagy mennyiségben leírt magas kategóriájú készletek miatt következtek be, arra vallanak, hogy a földtani szolgálatok, talán a jobb megkutatottsági arány elérése érdekében kevésbé szigorúan alkalmazzák az A és B kategóriájú készletek feltételeit.

Tatabányán pl. a VI-os aknán többszázezer tonna készletcsökkenés mutatkozott, főleg öregégi műveletekben kimutatott „A” kategóriájú készletekben. Hasonló nagy „A” kategóriájú készletmozgás van a XI-es aknán is. Oroszlányban a készletek 89,3⁰₀-a A + B kategóriájú. A XVIII-as akna készleteinek 91⁰₀-a „A” kategóriájú. Ezzel szemben az oroszlányi XIX—XX. aknán vastagság változásból kifolyólag 13—17⁰₀-os az „A” kategóriájú készletekben a mozgás.

Az É-i szenterületek közül Borsodnádasd IV—V-ön világossá vált, hogy a jelenlegi vágat és fúrásai mennyiség nem elegendő az „A” kategóriájú készletek biztonsága eléréséhez. Még a B is kétséges, mert a jelenleg alkalmazott kutatólétesítmény sűrűség nem ad elegendő felvilágosítást a vastagság változékonyságára. Borsodban is igen sok az A és B kategóriájú készletben a vastagságváltozás miatt bekövetkezett ingadozás.

Az ércbányák mérlegeiben is hasonló tapasztalatokat lehet szerezni. Recskén is túlzott a kategorizálás. A és B kategóriájú tömböket írnak le azért, mert a termelés, illetve a feltárás során bebizonyosodik, hogy ezek a készletek nincsenek is meg (III-as tömzs).

A bauxit készletek „A” kategóriájú részeit a tapasztalatok alapján fokozatosan B-vé minősítik vissza, de ugyanakkor ezt az elvet nem érvényesítik egyértelműen mindenütt. Az iszka-szentgyörgyi területen pl. a működő bányáknak szinte csak „A” kategóriájú készleteik vannak. Az épülő bányáknak nincs C₂ készlete. A tartalék területeken viszont csak „A” és B kategóriájú készletek vannak.

A magas kategóriájú készletek bizonyos lazább kezelésének olyan okai is voltak, hogy a megkutatottsági nyilatkozat megszerzése érdekében igyekeztek minél több A és B készletet állítottak be. Ezt a gyakorlatot azonban felesleges tovább követni, mert az Országos Ásványvagyon Bizottság nemrégiben részletesen szabályozta — addig is, amíg végleges és számításokon alapuló kategória arányok ki nem alakulnak — a megkutatottsági követelményeket. E szerint a települési viszonyok bonyolultságától függően kell az egyes kategória arányokat megállapítani. Nem cél az, hogy minden áron magas kategóriájú készletek kimutatására törekedjünk.

Nemrégiben ugyancsak a szénkészletek vonatkozásában, egy előzetes utasítás-tervezet született a készletek kategorizálására, melynek próba bevezetését és alkalmazását, továbbá ezzel kapcsolatban a kategória arányok megállapítását célzó elővizsgálatok elvégzését az 1963. év feladatává tette az Országos Ásványvagyon Bizottság.

Néhány területen törekednek a helyes kategorizálás magvalósítására és megkezdték a kategorizálás felülvizsgálatát. Így a Komlói, a Dorogi medencében és Nógrádban az első lépéseket megtették a helyes kategorizálásra. Nemcsak a köszén, hanem egyéb nyersanyagok vonatkozásában is meg kell kezdeni a revíziós munkát.

Termelési veszteség

Már a bevezetőben irtunk róla, hogy az újabb érvényben levő mérlegutasítás szerint a termelési veszteség kérdésével behatóbban kell foglalkozni és ezért a termelési veszteség okait részleteiben is ki kell mutatni.

Népgazdaságilag igen fontos kérdés a termelési veszteség kérdése. Lényegében annak a mutatója is, hogy a termelő szervek a rájuk bízott készletvagyonnal hogyan gazdálkodnak.

A mérlegben általában behatóan foglalkoznak a termelési veszteség elemzésével, vannak azonban egyes iparágak, melyek a legkevésbé sem érintik ezt a kérdést.

Az ásványbányászatnál egyáltalában nem érintkezik a termelési veszteséget. Az ércbányászat pedig csak most kezdte el Urkúton és Rudabányán a veszteségek elemzését és kimutatását.

Ki kell hangsúlyozni, hogy a termelési veszteség kimutatásának számításokon, helyesebben méréseken kell alapulnia, nem pedig analógiák vagy megmondások alapján becsült értékeken.

Hogy mennyire fontos kérdésnek tekintik ezt maguk a bányák is, mutatja az, hogy Pécsen külön főmérnöki utasítás szabályozza a termelési veszteség megállapítását.

A termelési veszteséget a termelés + termelési veszteség és a veszteség arányából kell kiszámítani. Tehát nem helyes az az eljárás, amit pl. Bántapusztán követtek, hogy a termelési veszteséget csak a termeléshez viszonyították.

A mérlegellenőrzés során általában az volt a tapasztalat, hogy a termelési veszteség elemzésénél a termelési mód sajátosságából, valamint a földtani, hidrogeológiai okokból kifolyólag előállt termelési veszteségeket mutatják be. A szabálytalan művelésből és gazdasági okokból előállt veszteséget nem. Szabálytalan művelési módból keletkezett termelési veszteséget egyedül Nógrádban mutattak ki. Egészen bizonyos azonban, hogy más területeken is előfordult ilyen termelési veszteség. Hidason pl. gazdasági okok miatt visszahagynak nagyobb készleteket, mert a brikett gyár csak meghatározott átlagkalóriájú szenet vesz át, még sincsenek ezek feltüntetve a gazdasági okokból előállt veszteségek rovatán.

A Középdunántúli Szénbányászati Tröszt termelési veszteség kimutatása és értékelése nincs egyértelműen megoldva. Általában az a tapasztalat, hogy a földtani, hidrogeológiai és a bányászati okokat összekeverik.

Elvi kérdésként merül fel, hogy a kő- és kavicsipar területén a termelés során keveredő meddőt, melyet előzetesen leválasztanak, nem lehet termelési veszteségként elkönyvelni, mert ez tulajdonképpen nem is nyersanyag. Magából a termelés mennyiségéből, de a készletek mennyiségéből is megfelelő korrekcióval a meddőport is le kell vonni.

A termelési veszteség megállapítása nemcsak — nem is elsősorban — geológusi feladat. A bányamérnökségi felmérő csoport fontos kötelessége a fejtések során a kitermelt üregek és a kitermelt mennyiség mérésekkel történő nyomonkövetése. A geológus szolgálatok ehhez a munkához csak földtani segítséget adhatnak és a kiértékelésben vesznek részt. Ott, ahol a mérnökség és a földtani szolgálat a termelési veszteségek kimutatása során jó kapcsolatot tart fenn, különösebb akadály, nehézség nem is merül fel ezzel kapcsolatban. Ilyen pl. a Dorogi, Nógrádi, Ózdi Tröszt termelési veszteség kimutatása.

A bányászati, mélyfúrási, átszámítási változások

Tapasztalataink szerint a változásokat általában helyesen rögzítik és helyesen is sorolják be. Vannak ugyan kisebb tévedések, pl. Dorogon, vagy a nyugatmátrai szinesérc kutatások során. Ezeknél az átszámítási változásokat bányászati változásoknál kellett volna elkönyvelni.

A mélyfúrási készletváltozásoknál inkább mutatkoznak problémák. Ha valamely területen lefúrt fúrás csak kis mértékű változást okoz az átlagvastagságban, rendszerint nem szokták elszámolni. A Komlói Trösztnél, Oroszlányban fordult elő — hogy csak egy-két kiragadott példát említsünk, bár ez általános jelenség — arra hivatkozva, hogy a területről úgyis készül a közeljövőben összefoglaló jelentés, a mélyfúrások, illetve a

kutatások okozta készletváltozásokat — mert úgyis jelentéktelenek — nem vezetnek keresztül.

Ez helytelen felfogás, mert eltorzítja a mérleget s különösen a kutatások eredményességét nem mutatja be helyesen.

A következő évben kimutatott készletváltozás, melyet korábbi mélyfúrások okoztak, nem a mélyfúrási rovaton, hanem az átszámításoknál kimutatandó tétel. Márpedig ebben az esetben a kutatások hatékonysága, eredményessége, melyeket a mutatók és a mélyfúrási rovatban feltüntetett készletváltozások alapján számítanak ki, nem lesz oly mértékű, mint amilyen a valóságban. Az Országos Ásványvagyon Bizottság Kőszénkészlet Szakbizottsága ülésén volt ugyan egy olyan álláspont, hogy a mélyfúrások okozta változásokat, még ha később is, nem a tárgyévben mutatják is ki, mindenképpen a mélyfúrási rovaton tüntessék fel.

Mérlegtechnikailag és metodikailag is azonban az a helyes, ha a változásokat abban az évben és azon a rovaton tüntetik fel, amelyik évben történtek, s amilyen jellegű volt a változás. Nem helyes tehát odázni a kérdést.

Ismerve az előbbi problémát, a mérlegellenőrzés során gondosan felfigyeltünk arra, hogy azokon a területeken, amelyeken fúrások voltak, mutattak-e ki készletváltozást. Előfordult nem egy esetben a Pécsi Széchenyi aknán, a Komlói Anna aknán, hogy a lemélyített fúrás ténylegesen nem okozott készletváltozást. Ebben az esetben is szükségesnek tartjuk, hogy a szöveges indoklásban térjenek ki erre és hívják fel a figyelmet, hogy bár voltak fúrások, készletváltozást nem okoztak.

Várpalotán pl. az S—II-es aknán 5—7 fúrás mélyült le. Készletváltozást ugyan mutattak ki az illetékesek, de még a fúrások kiértékelését sem végezték el. A Középdunántúli Trösztnél is megesezt, hogy pl. az Ármin aknai két produktív fúrás készletváltozásait nem építették be a mérlegbe.

Rudabányán egy sajátos eset adódott a mérlegkészítés során. Az Ércbánya Vállalat GP 1-es fúróberendezésekkel végez fúrásokat. Ezeknek a fúrásoknak a készletváltozások terén elért eredményeit GP 1-es megjelöléssel, külön rovaton mutatták ki, ugyanakkor a mélyfúrási rovaton nem szerepeltették. Ha az iparágaknak szüksége van a GP 1-es fúrások eredményeinek külön kimutatására, ennek akadály a nincsen. De ezt úgy kell elvégezni, hogy a mélyfúrási rovatban az előírásoknak megfelelően tüntessék fel a készletváltozásokat. Megoldás pl. az, hogy ha a mélyfúrási változások mellett egy külön rovatot tartanak fenn „előzőből GP 1-es” vagy egyéb más megjelöléssel.

Az átszámítási rovaton végzett átcsoportosításokat általában jól oldják meg, megesezik azonban, hogy a szövegben nem minden változást magyaráznak meg, a legtöbb félreértésre ez ad okot.

A készletek gazdaságossági felosztása

A készletek gazdasági felosztását jól végzik el. A mérleg előkészítése során lefolytatott előzetes megbeszélések és megállapodás szerint, a kitermelhető készletek helyes kimutatása érdekében, az évben a műrevaló készletekből kikülönített pillér készletek közé csak a végleges pillérben maradó készleteket kellett sorolni, az ideiglenes pillér

készleteket nem. A kitermelhető készletet tehát úgy számították ki, hogy a műveáló készletekből a végleges pillér levonásával kapott értéket, valamint a tartalék készletek mennyiségét összeadva az eredményt a várható termelési veszteséggel csökkentették. A kitermelhető készleteket az érc és ásványbányászat nem mutatja ki, bár véleményünk szerint a mérleg egységessége és magasabb szintű kiértékelhetősége szempontjából erre szükség volna.

A készletek minőségi táblázatai

Az érc és kőolaj kivételével minőségi táblázatot nem kell készíteni. Mivel a készletek átlagminősége évről évre semmit vagy igen kis mértékben változik, nem szükséges minden évben a táblázatok megújítása. Nagyobb időegységenként (3—5 év), tervidőszakonként kívánatos csak a minőséggel behatóbban foglalkozni. Addig is azonban fel kell használni az időt arra, hogy a bizony sok helyen hiányos elemzéseket (pl. a Mátraidéken) pótolják. Így pontosabb, helyesebb lesz és objektivebb képet nyújt a készletek átlagminőségéről a tervidőszak végén készített kimutatás.

Mérlegmetodikai és technikai kérdések

Nem egy mérlegben előfordult, hogy magas kategóriában (A) nagyobb mennyiségű új készlet növekedést mutattak ki. Elvileg helyesebb, ha a készletnövekedést előbb alacsony kategóriában rögzítik, és csak azután kategorizálják fel az átminősítési rovaton. Abból kel lkiindulni, hogy először alacsony kategóriában következik be a növekedés vagy csökkenés azáltal, hogy az első fúrás lemélyült. Bányászati kutatásnál a behatóló vágatok először csak megközelítik a szóbanforgó nyersanyag vagyont. Elvileg az extrapolálási távolságon belül már számítható az új készlet. Az első vágatok rendszerint csak ritkább hálózattal kutatják meg a készleteket. Tehát mindenféleképpen először alacsony kategóriájú készletek állnak elő és csak a kutatólétesítmények számának növelésével minősülnek át magas kategóriájúvá. Ezért mérlegtechnikailag helyesebb az előbb ajánlott sorrend követése.

A másik ilyen kérdés az alacsony kategóriából folyó termelés kérdése. Mérlegmetodikailag és technikailag az a helyes eljárás, ha azt a készletet, melyet valamilyen okból alacsony kategóriából kellett kitermelni, először az átminősítési rovaton magas kategóriába viszik át és csak azután írják le a termelési rovaton. Elvileg, mielőtt termelésre került volna a sor — s így van ez gyakorlatilag is — bizonyos mértékű feltáró munkát is el kellett végezni úgy, hogy ezek a készletek most már nem lehítnak alacsony kategóriájúak, ezért kell az átminősítési rovaton magas kategóriába átvinni őket.

Mérlegtechnikai hibák általában csak kis mértékben fordulnak elő és rendszerint felületeseknek tulajdoníthatók. Pl. a nyugatmátrai területen a tartalék készleteket nem a műveáló készletek elkülönített részeként mutatták ki. Roszak az induló készletek pl. Herenden, Toronynál. Elmaradnak a bányanedves állapotra vonatkozó adatok és az 1 négyzetméterre eső készletek számadatai. Különösen a Középdunántúli Trösztnél és az ás-

ványbányászat területén. Nem tüntetik fel továbbá a jóváhagyott készleteket.

Ezek mind olyan hiányosságok, amelyek bosszantó hibának minősülnek akkor, ha esetleg egyébként minden szempontból helyes mérlegről van szó. Ezért kívánjuk felhívni a figyelmet, hogy a mérlegkészítők ilyen egyszerű hibák kiküszöbölésére is fordítsanak nagyobb gondot.

Az egyik területcsoportból a másikba való átsorolásnál újabban ritkábban fordul elő hiba. (Pl. részletesen megkutatott területből tervezett bányák területe közé való átsorolás alkalmával). Mérlegtechnikailag csak akkor helyes az átcsoportosítás, ha az egyik területcsoportból leírják, a másik területcsoportba pedig beépítik az átcsoportosításra kerülő előfordulás készleteit. Mérlegtechnikailag helytelen eljárás, ahogy Várpalotán az S—II-es akna, vagy Nógrádban nem egy területátcsoportosítást végeztek, egyszerűen minden leírás nélkül a másik területcsoportba beépítve azokat. A szénhidrogén mérlegben előfordult, hogy egyes tételeknél több sorban is szerepeltettek B vagy A készleteket. Azoknál a lelőhelyeknél fordult ez elő, amelyeknél ugyanazon a területen több szintből és többféle minőségű szénhidrogént termelnek és ezek elkülönítésére szükség van. Ha egy előforduláson belül egyes szintek elkülönítése mérlegtechnikailag és iparági szempontok szerint is kívánatos, akkor az előfordulás összesítő főrovatán kívül, ahol az összes készlet van feltüntetve, az egyes szintek készleteit külön sorban mint alrovatokat lehet szerepeltetni.

Néhány kutatómetodikai kérdés

A mérlegek felülvizsgálata során néhány olyan probléma is felvetődött, amely ugyan nem közvetlen mérleg probléma, vagy készletszámítási kérdés, mégis szükségesnek tartjuk megemlíteni.

A Visonta-külfejtés és a Gyöngyös XII. akna közötti terület a kutatások során „kimaradt”. Nagy szükség volna ennek a területnek az utólagos megkutatására, legalább az előzetes kutatási fázisig. A visontai külfejtés készleteit nagyobb biztonsággal lehetne számbavenni, ha ezt a területet kellőképpen megkutatnák.

Általában az a tapasztalat, hogy a tröszt-i be rendezésekkel végzett kutatások és a kutató vállalatok által végzett kutatások — annak ellenére, hogy a trösztök a kutató vállalati fúrások megrendelői is — nincsenek kellően összehangolva. Ezek után nem is csodálkozhatunk azon, hogy ha két iparág kutatásait sem hangolják össze kellőképpen.

A fenyőfői bauxit kutatások szénrétegeket is harántoltak, s ezekről a Kutató Vállalat és a Szén-Tföszt csak hallomásból értesült.

A fúrások kelő kiértékelése is egyes esetekben elmarad, pl. a dorogi Kerekdombban vetőbe ment meddő fúrásnak tüntetnek fel olyanokat, amelyek széntelepét harántoltak. Vagy pedig a Dunántúli Kutató-fúró Vállalat, ugyancsak a dorogi Borókáson lemélyült 6 fúrás közül 5 produktivitását ismeri el, ugyanakkor a mérlegben csak 3 eredményét szerepelteti.

Igen fontos a kölcsönös tájékoztatás. A termelő szervek által végzett kutatásokkal ismertessék meg a Kutató Vállalatot, a Kutató Vállalat pedig adjon tájékoztatást a termelő szerveknek. Ez a

kölcsönös tájékoztatás legalább az ásványvagyon mérlegmunkák idején valósuljon meg, hogy az ásványvagyon mérlegekből fontos készletváltozások ne maradjanak ki.

Az ózdi medencében a mélyfúrési és bányászati adatok között eltérés van. Ez az eltérés mind a minőség, mind a vastagság tekintetében úgy látszik, hogy rendszeres. Helyes lenne, ha a Kutató Vállalat és a Tröszt ezzel a kérdéssel foglalkozna és megállapítaná az eltérések összefüggéseit.

A bauxit területeken nagymintákból állapítják meg és légszáraz állapotra számolják át a készletek térfogatsúlyát és minőségét. Pillanatnyilag azonban az a helyzet, hogy ezek a vizsgálatok és átszámítások nem mindenhol bonyolódtak le. Gánton és a Bakonyi Bauxitbánya Vállalat mérlegében már az új készletszámok szerepelnek, a többiekében nem. Ez egy ideig keveredést fog okozni. Talán helyesebb lett volna addig, amíg mindenholon kellő számú adat nincs, az átszámításokkal várni.

Öszefoglalóan megállapíthatjuk, hogy a kőszénkészlet mérlegek általában jók és megfelelőek.

A kőolaj és földgáz mérleg nagy fejlődést mutat. Számszerű adatai hibátlanok, további tökéletesítésre, finomításra van szükség, melyet a kidolgozott és most már az 1963. év során bevezetésre került új mérlegutasítás is elő fog segíteni.

Az ércmérlegek szintén nagy léptekkel fejlődtek, különösen minőségi téren. Még egy-két területen azonban (pl. Rudabányán) elég sok javítani való volt. Reméljük, hogy az elkövetkező években, figyelembe véve az 1963. I. 1-i helyzet szerinti mérleg tapasztalatait, kifogásolni való nem lesz.

A bauxit mérlegek, a hagyományoknak megfelelően, kisebb hibáktól eltekintve, precízek és jók.

Az ásványbányászati mérlegek nagy léptekkel előrehaladva javultak. Helyességük, megbízhatóságuk megfelelő. További tökéletesítésük feltétele az, hogy a minőségi követelményeket, illetőleg a kondíciókat mihamarább meg kell határozni.

Az út és építőanyagipari nyersanyagok mérlegei a legrövidebb múltra tekintenek vissza. Ahhoz képest, hogy csak néhány éve kezdtek meg a mérlegek összeállítását, és figyelembe véve a sok átszervezést, profil átadást, elfogadható mérlegeket készítenek az illetékes szervek.

A víz készletmérlegeket új alapokra kell helyezni, melyet a KGST vízkészlet munkabizottsági ülés határozott meg. Az új vízkészletmérlegben a tényleges változásokat, nem pedig csak a mélyfú-

rások által hozott újabb készleteket kell majd beépíteni.

Felmerült, hogy a jövőben a bányászati feltárás és kutatás rovatokat a kapcsolódó munkák célja és nem kiviteli módja szerint kell kitölteni. Ehhez azonban az eddigi bányászati kutatások és mélyfúrési kutatások következtében beállt készletváltozásokat kimutató rovatokat bányászati feltárások és kutatások rovatra kellene változtatni. Az elsőben a bányászati feltáró munkák során létrejött készletváltozásokat, a másodikban pedig nemcsak a mélyfúrési, hanem a bányászati eszközökkel végzett kutatások eredményeit is, tehát mindenféle kutatást szerepeltetni kellene.

Az 1964. I. 1-i állapotú ásványvagyon mérlegbe előre láthatólag új készlet fajták is be fognak kerülni. Így a CO₂ készletek külön csoportként lesznek kimutatva, a CO₂ gáz megnövekedett ipari jelentősége és értékesíthetősége miatt. Szó van a bauxit vasércek külön kimutatásáról is. A vasdús bauxitok a megnövekedett bauxit termeléssel kapcsolatban jelentősebb szerepet tölthetnek be kohászatunk vasérc ellátásában.

Az országos mérlegek összeállítása és jóváhagyása a jövőben előreláthatólag új rendszer szerint fog történni. Egyes iparágak, mint pl. a kőolaj, bauxit stb. maga állítja össze mérlegeit és mint országos mérleget bocsátja az Országos Ásványvagyon Bizottság elé felülvizsgálatra és tudomásulvétel végett.

A következő mérlegnél már a többi iparágnál is hasonló rendszert kívánunk bevezetni, amennyiben az iparágak, szén, érc, ásványbányászat is országos mérleget állít össze, melyet egységesen fog az Országos Ásványvagyon Bizottság jóváhagyni, nem pedig az eddigi gyakorlat szerint területi egységenként.

A jövőben, ha ehhez valamennyi Országos Ásványvagyon Bizottsági Szakbizottság hozzájárul, a tárgyalásokon csak azokat az elvi kérdéseket kell majd megtárgyalni, amelyek a mérlegellenőrzés során felmerültek és nem sikerült őket tisztázni.

Ezekkel az újabb intézkedésekkel igyekszünk a mérlegmunkákat megkönnyíteni, a tárgyalásokat lerövidíteni és ezáltal a mérleg átfutását gyorsítani. Az a célunk, hogy az országos tervező szervezetek épp úgy mint a termelő szervezetek a mérlegek mielőbb rendelkezésre álljanak. A mérlegösszeállítók viszont úgy segíthetik elő ezt a munkát, ha azokat a szempontokat, amelyeket a jelen cikkben összefoglaltunk, megszívlelik és munkájuk során helyesen alkalmazzák.

TÁJÉKOZTATÓ A KÜLFÖLDI HOSSZABB IDŐTARTAMÚ TANULMÁNYI MUNKAUTAK LEHETŐSÉGÉRŐL ÉS FELTÉTELEIRŐL

A tudományos és a technikai haladás meggyorsítása, a nemzetközi élenjáró színvonal megközelítése érdekében szükséges a népgazdaság speciális szakemberekkel való ellátása. Ennek érdekében a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kor-

mány lehetővé tette, hogy szakembereink külföldön továbbképzésben részesülhessenek. Olyan esetben lehet a külföldi továbbképzés útját választani, amikor a népgazdaságnak fontos feladatok megoldásához szükséges specialista szakembe-